

*Uvitenhet tar livet
av folk, vitenskapen
leverer våpnene*

HAUK

Skal Norge omstilles, må det tenkes som i etterkrigsårene.

Industridepartementet

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG MYNT

Mange variabler i norsk økonomi peker nedover. Fastlands-Norges varehandelsunderskudd krysser minus 300 milliarder fra i fjor, en dobling av underskuddet siden 2013. Selv med olje var det så vidt balansen var i pluss. Statsbudsjettet er stadig mer avhengig av oljepenger, selv uten korona. Industriinvesteringene står på stedet hvil med 26 milliarder i året, noe som i beste fall er stabil produksjon på for lavt nivå og er uansett svært langt fra en satsing. Når sysselsettingsandelen i tillegg faller og fødselstallene er på historisk lavt nivå (1,53 barn per kvinne), sier det noe om et land som ikke omstilles, der folket totalt sett jobber mindre, og befolkningen forgubbes.

Dette må snus, og det skjer ikke gjennom mer veier og skinner eller flytting av våre institusjoner som NRK, Nasjonalgalleriet eller Ullevål sykehus. Det har vi forsøkt, og det har medvirket til resultatene over. Som finansministeren påviste i Perspektivmeldingen, ligger vi nå dobbelt så høyt som Sverige og tre ganger så høyt som Tyskland i samferdselsinvesteringer – og vi har ligget høyere i 15 år. Foreløpig er svaret på omstilling import av utenlandsk grønn teknologi og større salg av råvarer, samtidig som oljeutvinningen går som før, men er mindre lønnsom.

Men reell omstilling uten en reorientert stat er umulig – fokus og finansielle midler må flyttes, og et viktig redskap vil være å reetablere et industridepartement som koordinerer de områdene som trengs for å få ny verdiskaping og lavere oljeavhengighet.

Industridepartementet som ble opprettet i 1947 hadde nettopp denne funksjonen, og inneholdt håndverk, industri, skipsfart og energi. Olje og energi ble skilt ut som eget departement i 1978, mens departementet selv inngikk i Næringsdepartementet i 1988. Kanskje en logisk utvikling den gangen, men skal Norge omstilles, må det tenkes som i etterkrigsårene, ressursene må settes inn og koordineres for økt fastlandsproduksjon, og utvikling av relevant kompetanse som kan gi ny verdiskaping og videre velferd. Vi var et industriland med olje; vi er nå et oljeland med industri, og vi skal tilbake til å bli et industriland med olje.

Hvis vi sammenlikner med jordbruket: En hovedgrunn til at

Norge får så mye ut av en begrenset jordressurs er at hele verdikjeden nyter godt av et eget departement med et kompetent byråkrati, som ivaretar helheten i forvaltningen. På tross av at Norge har en arealressurs på en tredel av Sveriges og halve befolkningsgrunnlaget, har norsk næringsmiddelindustri (uten fisk) og svensk livsmiddelindustri (med fisk) omtrent samme produksjonsverdi, det vil si 160 milliarder vs. 180 milliarder.

En målsetting om 40 milliarder i industriinvesteringer er nødvendig for reell vekst, og utviklingen av handelsunderskuddet sier noe om hvorvidt vi lykkes.

«Vi var et industriland med olje; vi er nå et oljeland med industri»

Det bør komme ned mot 200 milliarder innen 2025. Samtidig bør vi tilstrebe at industrien når ti prosent av BNP opp fra dagens syv prosent.

Industriutvikling skjer ikke i et vakuum; samferdsels-, energi- og utdanningspolitikken må koordineres. Vi trenger en reorientert samferdselspolitikk der satsingen skaleres ned og fokuseres mot industri- og råvareproduksjonens behov, med blant annet utbedringer av flaskehals på riks- og fylkesveier. Parallellt bør planene om fergefritt Vestland skrinnlegges, mens fjordkryssingene forbedres videre med fornybarferger, og samtidig utvikling av norsk industri der vi har ledende miljøer på skipsbygging, automatisering og lading. Videre må det lages en systematisk plan for hvordan mer

gods- og persontransport kan flyttes over på sjø, og hvordan vi kan bruke norske verft og rederier i denne prosessen.

Styrking av industrien vil kreve mer yrkesfaglig utdanning og en høyere andel nordmenn som tar doktorgrad i teknologiske fag. I dag tar utlendinger to tredeler av de teknologiske doktorgradene i Norge.

Mye av norsk industri foredrer fornybar vannkraft. Energipolitikken må derfor tjene to hovedformål: sikker og rimelig forsyning til folk flest, og langsiktige og konkurransedyktige kontrakter til industrien. Samtidig må fornybar-satsingen fortsette med fokus på det

nasjonale markedet og egen industris leveringsevne til nye løsninger. Det begrenser landvind, men åpner for havvind. God industripolitikk er også distriktpolitikk, og leder fram til Norges kanskje mest vellykkede to politiske slagord: «By og land – hand i hand» og «Hele folket i arbeid». En generasjon etter at industridepartementet ble nedlagt, må vi tilbake til fundamentet – et industridepartement vil være en god start.

Chr. Anton Smedshaug,
daglig leder i AgriAnalyse
christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Maria Walberg, Rune Skarstein, Chr. Anton Smedshaug og Marie Sneve Martinussen skriver onsdager i Klassekampen.

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS, KNUTLIVAS@GMAIL.COM

PÅ TEPPE

Blomster og SFO

«**To ting kan få oss til å få flere barn**», skriver NRK og lister opp billigere barnehage og SFO, og kortere arbeidstid.

Det er akkurat som om det er noe de glemmer ...

Ringtilltak

Bergens Tidende melder at «**det er brann på et toalett i Alver**».

Nå brenner det faktisk på dass.

Metaforer på glatta

Skiskytter Tiril Eckhoff

ser til NRK at «**man vokser av alle de kamelene man treffer**».

Usatt

Det spørres om dyrevernerne er enig i at den treningsmetoden der er den beste.

Tydeliggjør budskapet

Dagen skriver at KFUK KFUM vurderer å bytte navn.

Til PFENIS SFÆD, for eksempel?

Balansegang

Dagsavisen skriver om lønnsoppgjøret at i år «**spriker spagaten bredere og i flere retninger**».

Som vanlig er det vel det tredje beinet som er avgjørende når det kommer til lønn.

Lærer av byttet

«**Politiet tar mindreårig med kniv**», melder «**Dagsrevyen**» på NRK.

Batong er vel ikke kult nok.

Oppgave én

«**Jeg skal bli pappa, men føler meg som en glorifisert sjåfør**», står det i Adresseavisen.

Livet fra nå av

Skribenten er nærmere sannheten enn han tror selv.

Snur på kona

«**Nå dumper Hyundai prisen på Kona**», skriver Motor.

Det står såpass dårlig til i bilindustrien, altså.

teppet@klassekampen.no